

ČEHOSLOVAČKI VJESNIK

GDINA I.

1. XI. 1939.

BROJ 6.

Posvećeno g. V.M.

ČEŠKO SRCE . . .

Navalili su kamen teški
Na groblje tužno - groblje sivo,
Okovali su narod češki,
Pokopali su srce živo.

I laž su vrgla lažna usta
Na oskvrnjenog groba vrata,
I raspeli su krst do krsta
Od Krušne gore do Karpata.

I u dnu groba jastreb ždere
Ognjeno srce. Neka kljuca !
Što jače kiđa, jače dere,
To češko srce jače kuca !

Dižu se Česi i Slovaci,
Ljudska se savjest mača laća,
Ustaju opet kaležnjaci,
Stupaju gorda češka braća . . .

I od kucaja srca živa
Prsnuće grobni kamen teški
U parčad ko eksploziva -
I uskrsnuće narod češki.

I tad pred licem cijelog svijeta
U ognju staće brat uz brata :
Ustaće češka zemlja sveta
Od Krušne gore do Karpata !

Zagreb, 28.X, 1939.

Danko Angjelinović.

Pregled francuske štampe.

Le Matin donosi vijesti o smaknuću pukovnika Drgača, koji je bio poznat kao jedan od najboljih čehoslovačkih časnika i koji je bio dulje vremena vojni ataše u Parizu. Uhapšen je još prije početka rata. Sada je u tamnici umoren. Njegova obitelj dobila je plombirani lijes te joj najstrože zabranjeno, da ga otvori.

L'Ordre donosi vijest o uhapšenju generala Netika, kojemu je bila povjerena, nakon okupacije, likvidacija čehoslovačke vojske. U tom svojstvu pomogao je mnogim čehoslovačkim časnicima da pobjegnu u Francusku.

Action Française javlja, da njemačke okupatorske vlasti sve više zatvaraju ljude u Češkoj i Moravskoj. Otpor raste. Česi i dalje slušaju strane radio stanice. Po cijeloj zemlji raspavaju se letaci, koji obavještavaju narod o radu Čehoslovačkog narodnog vijeća u inostranstvu. Cijela mreža ilegalnih organizacija radi na cijelom okupiranom teritoriju, organizuju propagandu šaptom, sabotažu i pasivni otpor.

Journal javlja o nastojanju njemačkih okupatorskih vlasti, da Česi stupaju u njemačku vojsku. Svakomu, koji stupi, obećaju njemačko državljanstvo. U općinskim vijećnicama izloženi su arci za upis dobrovoljaca, koji ostaju prazni. Isti list javlja, prema izjavi očevidca, američkog građanina, o neposlušnosti u slovačkoj vojsci. Na početku rata imao je otići na poljsku frontu jedan slovački puk - 3.000 ljudi /iz Žiline/. Prije odlaska imala se obaviti smotra. Umjesto smotre zapjevali su vojnici čehoslovačku himnu i časnici odveli vojnike natrag u kasarnu. Nijemci su htjeli postaviti sve časnike tog puka pred ratni sud i strijeljati ih, ali, na intervenciju slovačke vlade, odustali su od toga. Razumljivo je, da je nakon toga tražila njemačka komanda demobilizaciju slovačke vojske a kasnije i ova bila raspuštena. Usljed toga ironički zvuči telegram Hitlera pretsjedniku Tisu, u kojem mu kaže: " Njemačka ne će nikada zaboraviti pomoć, koju je joj pružio junački slovački narod. "

Petit Journal javlja prema vijestima iz Berna, da je zatvoren i general Husak, bivši čs. ministar narodne obrane. General Husak zapovijedao je čehoslovačkim legionarima u svjetskom ratu u boju kod Terrona u Francuskoj i sada je uoči dvadeset i prve godišnjice toga dana uhapšen.

Excelsior na njemačku knjigu " Partenau ", koja je izašla u Berlinu 1930 godine osvrće se. Njen autor je Max René Hesse, koji je bio njemački oficir. Autor u njoj proriče uništenje Čehoslovačke i Poljske i stvaranje njemačko-ruskog bloka " od Rena do Kineskog mora ". Junak knjige, poručnik Partenau kaže, da će sa ruskim pristankom dobiti svako rusko selo do Mongolije obitelj čehoslovačkog ili poljskog seljaka. Radničke obitelji biti će preseljene u gradove. Do 15 godina biti će preseljene sve obitelji i to bilo dobrovoljno ili na silu. " U koju svrhu ? " pita u knjizi časnik-aspirant Kiebold. " Nikad se ne će vratiti. No to ne zna nitko osim nekoliko vodja. Česi i Poljaci biti će preseljeni u Rusiju i Sibiriju . . . Biti ćemo veliki narod . . . Nova granica ići će jugoistočnim smjerom od Istočne Pruske k staroj graničnoj rijeci Galicije, koja utječe u Dnjestar. " Na to Kiebold kliče: " Za takovu stvar rado bih umro. "

D A N A S M E N I, S U T R A T E B I !

P r o č i t a j t e i d a l j e d a j t e !

MODERAN SAMSON

" Marianne "

Izjava predsjednika Beneša agenturi Havas prigodom dolaska u Francusku.

Sve francuske novine donose slijedeću izjavu Dra Ed. Beneša: " Kao prije 25 godina dolazim opet u Francusku, koja je pri-
sihvana opet ratovati, da brani istodobno velike principe međuna-
rodnog prava, svoju slobodu i slobodu drugih evropskih naroda.

Došao sam izraziti duboku hvalu u ime čehoslovačkog na-
roda francuskoj vladi za sporazum od 2. listopada, kojim je omogu-
ćena obnova čehoslovačke vojske u Francuskoj. Ova vojska, koja
je podređjena političkom autoritetu privremene čehoslovačke vlade,
pridružuje se junačkoj francuskoj i engleskoj vojsci, da se s nji-
ma bori protiv zajedničkog neprijatelja, koji ugrožava ne samo pra-
va pojedinih naroda, nego i civilizaciju cijeloga svijeta. Bio sam
duboko dirnut kada sam doznao, da su ministar pretsjednik s jedne
i poslanik Osusky s druge strane u ime privremene čehoslovačke
vlade potpisali gore navedeni sporazum, koji je faktično pravna
i politička osnova za novu organizaciju naše vojne snage i posla,
koji vršimo u Francuskoj. Ta Francuska, koja je i za posljednjeg
rata priznala osnutak neodvisne čehoslovačke vojske a kasnije i
prve privremene čehoslovačke vlade, stoji kao uvijek u odlučnim
historijskim odsjecima vremena na braniku svetih vrednota čovje-
štva i daje svim ostalim narodima primjer junačke požrtvovnosti.
Ništa ne može pokolebati duboku vjeru našega naroda u tu Francus-
ku. Prošla je godina dana, da je naš narod doprinjeo dvije veli-
ke žrtve, da spasi mir Evropi. Ali nezasitna pohlepa hitlerizma
izazvala je usprkos tome rat. Danas je čehoslovački narod izvr-
gnut najbrutalnijem mučenju, koje se uopće može zamisliti, Hrabri
poljski narod izvrgnut je istim mukama. No nema te sile, koja
bi mogla slomiti tvrdi odluku našega naroda, da izvojuje opet
svoju neodvisnost, bio to kako težak i dugotrajan boj do pobjede.
Nema nijednog Čehoslovaka, koji ne bi vjerovao u pobjedu Fran-
cuske, Engleske i izmučene Poljske i Čehoslovačke. To osvjedo-
čenje i simpatije, koje ulijevaju hrabrost za savezničku stvar
u cijelom svijetu, soko bi istodobno naše vojnike i cijeli čeh-
oslovački narod, koji čami u Hitlerovim tamnicama.

Bijeg Mgr Šramka i P. Hala iz Čoske.

U srpnju mjesecu uspjelo je Mgr Šramku, bivšem ministar-
skom pretsjedniku i ministru, pobjeći iz okupirane Čoske. Mgr
Šramek je osnivač čoske pučke stranke i poznata ličnost u kato-
ličkom svijetu. Vijest o njegovu uspjelom bijegu prouzročila
je neizmjereno veselje medju Česima bez razlike vjeroispovjesti i
političke pripadnosti, jer su ga svi poštivali. Taj šesdeset-
godišnji čovjek uspio je po noći prebjeći preobučen u Poljsku,
odakle je nakon kratkog odmora otputovao u Englesku i stavio
se u vezu s bivšim pretsjednikom CSR., Dr. Benešom. O samom bije-
gu priča Mgr Šramek slijedeću epizodu: Željezničar, koji se imao
brinuti za moj bijeg, rekao mi kad smo ušli u vlak: " Monsignore,
znaš tko ste, i još prije godinu dana ne bih vam toga učinio,
jer sam komunista i medju nama je duboki moralni bezdan. Ali
danas smo svi prije svega Čehoslovaci." Kad smo prešli granicu,
sagnuo se k meni moj komunistički vodič i rekao radosno se smje-
šeći: " Monsignore, možete se prekrižiti, već smo u Poljskoj."

Zajedno s Mgr Šramkom pobjegao je i g. P. Hala, potpred-
sjednik sadanje stranke Narodnog jedinstva. Fakat, da jedan od
visokih funkcionara jedine legalne stranke bježi preko granice
da suradjuje s pretsjednikom Benešom, dokazuje, kakovo je raspo-
loženje u okupiranoj zemlji. Pater Hala dobio je prije svog bije-
ga punomoći, da govori ne samo u ime čehoslovačkih katolika,

nego i u imo svih ostalih stranaka.

Živežne karte u Češkoj.

Kao u Njemačkoj, tako i u Češkoj i Moravskoj uvedene su karte za veći dio životnih namirnica. Slijedeća tabela pokazuje količine živeža:

	1.500	grama	na	tjedan	i	osobu
Kruh	200	"	"	"	"	"
Brašno	500	"	"	"	"	"
Maso	70	"	"	"	"	"
Maslac	70	"	"	"	"	"
Mast	400	"	"	"	"	"
Šećer	150	"	"	"	"	"
Krupica, ili riža	40	"	"	"	"	"
Kava	2.5	"	"	"	"	"
Čaj	.60	"	"	"	"	"
Kavin pridođatak	125	"	"	"	"	"
Sapun za rublje	250	"	"	"	"	"
Prašak od sapuna	1	komad	"	"	"	"
Jaja						

Krumpir i povrće dobiva se bez karte /za sada/. Isto tako i neke vrste suhomesnate robe.

Tekstila svake vrste prodaje se samo 60% od količine prodane isti dan 1937 godine, uslijed toga se događa, da je pojedina trgovina otvorena po 1 sat dnevno. Čim proda trgovac propisanu količinu zatvara dućan i vješa ceduljicu "Današnji kontingent prodan."

Zavedeni su razni ratni prirezi osobito na pivo i duhan, na primjer : na 1/2 l piva 30 filira. Benzina nema, automobili ne voze osim onih, koji dovoze lako pokvarljivu robu i za tu vožnju su potrebne posebne dozvole.

Jedna gospodja iz Češke piše: "Ne znam što ću sa sapunom. Ako operem rublje, sama ću se zamazati; ako li operem sebe, ostade mi rublje zamazano, ". radi malo kvote sapuna, koji se dobiva.

Tekstilna industrija ima sirovina još do Božića, a onda će se tvornice pomalo zatvarati. Jedino ratna industrija radi punom parom.

Cijene živeža kao i odjeće i obuće poskočile su za 50% i više prema cijenama od 1938 i proljeća 1939.

VIJESTI IZ OKUPIRANE ČEŠKE.

Novi način njemačke pljačke.

Nijemcima nije bilo dosta, da su nakon 15. ožujka 1939 odvezli u Njemačku svu opremu čehoslovačke vojske, tako da nisu ostala u vojničkim skladištima niti stara postolarska kopita za cipele. Oni guše sistematski gospodarski život i nalažu poduzećima kontribuciju u svim mogućim oblicima. Nakon objave rata Poljskoj odredili su "čuvanje" svih znatnijih tvorničkih objekata, ali to "čuvanje" dali su si dobro platiti. Vlasnici poduzeća dužni su platiti za svakog vojnika 70 Kč dnevno, akoprem nijesu tražili niti žele kakvu stražu. Tako na pr. "čuva" Srednjomoravske elektrarne u Přerovu 15 vojnika, transformatorsku stanicu u Dlouhonicama 11 vojnika a u Olomoucu 9 vojnika. Osim plaće dužna su poduzeća pribaviti vojnicima stan, postelje i sve potrebno za stanovanje.

Manipulacije kod prodaje nekretnina.

Svaka prodaja nekretnina postaje pravevaljana istom kad nestapo temeljito istraži cijelu stvar i kad je odobri "Landrat." Traje to mjesec, dok se molba potvrdi. Treba intervenirati na mnogo strana i platiti bakšiš raznim mjemačkim "zagovornicima", koji imaju uplivne veze a na koncu platiti i visoku svotu za

komisiju, ako se kojemu od gospode iz kancelarije landrata prohtije izlota i da osobno pregleda objekat.

Pod izlikom "ariziranja" židovskog imetka vrši se najogavnija korupcija i podupire otimačina na taj način, da nekretnine prelaze u germanske pandže.

Širenje Nijemaca u praškoj gradskoj vijećnici.

Zamjenik primatora Nijemac Dr. Pfitzner vooma je agilan u svojim zahtjevima. Akoprem je u Pragu samo 4.35% njemačkog pučanstva, on traži da Nijemci dobiju 8% od sveukupnog činovništva, pa i onoga najvišeg, na gradskog vijećnici.

Nadalje traži promjenu imena praških ulica i to:

Masarykova obala u "Wagnerkai"
Trg Republike u "Goethe Platz"
Narodna ulica u "Hitler Platz"
Ulica Fochova u "Goering Strasse"
Trg Kralja Petra u "Horst Wessel Platz"
Riegrova obala u "Bismarckkai"
Vodičkova ulica u "Henlein Strasse".

Osim toga traže svaki čas pod raznim izlikama za njemačke svrhe novac sada Kč 10.000.-, pa Kč 30.000.-, pa Kč 300.000.-, itd.

Sokolane za svrhe SS trupa.

Ured protektora traži od praških sokolskih društava, da stave sve sokolane i vježbališta po 3 dana u tjednu na dispoziciju Šuc-Štafelima u njihove svrhe.

Seoba Nijemaca iz baltičkih pokrajina.

Na češkomoravskom pobrđju pripremaju Nijemci sve, da tamo mogu naseliti Nijemce iz baltičkih zemalja i da smjeste djecu iz zapadnih dijelova Njemačke, koju hoće evakuirati radi blizine ratišta.

Isto tako su zaplijenili sve "Weeckend" kućice u okolini Praga u iste svrhe. Pri tome je zabranjeno vlasnicima, da iz njih odnesu svoje pokućstvo, posteljinu i posudje. Nesavjesnost i ohola zaslijepljenost njemačkih tirana ne pita, kakva će biti sudbina tih kolonista, kad se pobjednička vojska čehoslovačka vrati u oslobođenu domovinu i dovikne svim tim uljezima "S ognjišta milog bježi mi, kugo!" Jednaka, ili možda još crnja budućnost čeka one nesretnike, koje Hitler kao novi Mojsije vodi iz Baltijskih zemalja u novu obećanu zemlju Poljsku. To u ostalom ovi došljaci dobro znaju. Zato je na pr. vrlo zabavno pogledati novine jugoslavenskih Nijemaca, kako već unaprijed prave strašno kiselo lice prema event. nečovječnom nalogu Führerovu, da se sele na sjever u pregaženu Poljsku. Ovih ogromnih planova laća se Hitler, kako kaže L'ŒUVRE, zato da bi se domogao stranih deviza na račun presadjenih svojih sunarodnjaka. Isti list kaže, da je to isto, kao kad bi koji budala zapalio selo, da može sebi skuhati jedno jaje na umak. "Tim djelom nađa se Hitler, da bi vlade riješene svojih njemačkih manjina priseglo prijateljstvo Njemačkoj u znak zahvalnosti, na više godina. No zašto onda Hitler ne bi započeo tim, da Poljskoj i Čehoslovačkoj skino s vrata onu njemačku manjinu, koja se zove Reichswehr?"

Premetačina kod praškog nadbiskupa i talijanskog konzula.

Kod bolesnog praškog nadbiskupa kardinala Kašpara izvršena je bila od Gestapa temeljita prometačina. Gosp. kardinala spasila je od zatvora samo njegova teška bolest - rak u želudcu.

Od početka listopada ne dobiva više ni benzin za svoj auto talijanski konzul. U konzulatu biha ja prometačina.

Previrenje i smanjenje broja visokoškolskih studenata.

Opaža se posljednje vrijeme znatan pad broja studenata na visokim školama u većini struka, a isto tako je znatno pao broj novih studenata, koji dolaze na visoke škole. Broj slušača farmacije porastao je za 98%, rimokatoličke teologije za 52% a medicine za 8%. Naprotiv pao je broj slušača filozofije za 8%, veterine za 15%, prirodnih nauka za 33%, evangeličke teologije za 42% i prava za 48%.

Nema koksa.

Praška plinara javlja, da će izdavati koks u buduće samo onim potrošačima, koji to pismeno zatraže i koji dobiju pismen poziv od plinare, da si dodju po njega. Ovo je tobože samo radi evidencije o potrošnji.

Rad Gestapa.

U Petschkovoj palači u Pragu, gdje je glavni stan Gestapa, bio je zatučen jedan Čeh radi pogrde "Vodje" Hitlera. Drugi je bio tučen tako, da je skočio s prozora /sam?/ i kad je ležao prebijen na pločniku, sturmeri su ga udarali nogama. Veoma je u modi kod mučenja uhapšenika metoda, koju zovu gangsteri SS trupa "studenata smrt". Uhapšenik mora obučen ući u bure studene vode do vrata. Pri tome ne dobije 24 sata pro tom "kupelji" nikakovo jelo. U kupelji ostaje tako dugo, dok se ili ne utopi, ili umre od glada. Obiteljima ljudi, koji su bili na taj način ubijeni, javi se samo, da je uhapšenik umro uz strogu zabranu otvaranje lijesa. Na Žižkovu bio je ubijen učitelj, jer je "izazivao" svirajući pjesmu "Čechy krásné, Čechy mé."

U jednoj općini kod Tabora u Češkoj bio je od šturmera zatučen općinski stražar, jer je prema prijavi Gestapa odbio da izbubnja oglas, da nitko ne smije vršiti žito kod kuće, nego mora odvesti snoplje da se izrleti pod njemačkom kontrolom. Bilo je ustanovljeno, da taj stražar nije znao njemački i nije razumio, što šturmeri od njega zahtijevaju.

U cijeloj Češkoj i Moravskoj računa se, da imade oko 50.000 ljudi Gestapa.

Deportacija inteligencije u Njemačku.

U Njemačku ne odvoze na rad samo stručne radnike i nadničare, nego i obrazovano ljude, koji su označeni s P.V. /politisch verdächtig, politički sumnjiv/. Jedan poznati profesor kopa rovove kod Koblenza na Renu, brat pok. Karla Čapka, književnik Josef Čapek radi u Westfalenu, nekoliko učitelja i činovnika bilo je poslano na kopanje kanala u Kottbusu.

Zabava na silu.

Kad su u kasarne na Vršovicama u Pragu uselili se šturmeri, djevojke u okolini prestale su polaziti nedjeljom i četvrtkom plesne zabave. Zato šturmeri hvataju na ulici žene, djevojke i udato, i one moraju s njima plesati. Nekoliko žena izgubilo se nakon takvih plesnih zabava. Radi toga žene u nedjelju i četvrtak uopće ne izlaze. Ne pomaže im ni kad su u pratnji muškarca. Dogodio se slučaj, da su jednom ljevaču kovine uzeli zaručnicu i kad ju je branio, bio je strašno istučen, uhićen i njegova mati dobila je zatim kartu, da ide na posao u Njemačku, ali ne u svojoj struci, nego na kopanje ugljena u Westfalenu.

U Braniku u Češkoj silovali su šturmeri djevojku od 18 godina. Njen otac udavio je jednoga od nasilnika i bio je zato ustrijeljen. Kći i mati bile su odvedene, ne zna se kamo.

Položaj u Slovačkoj.

I. Rat s Poljskom i demobilizacija.

Rat s Poljskom, na koji su Nijemci Slovake morali prisiliti, bio je u Slovačkoj od početka vrlo nepopularan. Već kod same mobilizacije na mnogim mjestima došlo je do pobune rezervista, kao na pr. u kotaru Piešťany i Modri Kamen, ili u zapadnoj Slovačkoj u općinama Dymburk, Hochštetno i Lab. U Labu su na pr. rezervisti uskratili, da nastupe vojnu službu i oružnike, koji su u tu svrhu bili poslani u općinu, čitava općina jednostavno je istjerala. Ali odmah drugi dan došli su u općinu njemački vojnici pod bajonetima i prisilili rezerviste da se utovare u teretna auta i odvezli su ih. Među pukom pokazala se mržnja prema svećenicima, gospodi, i osobito prema vodećim osobama Hlinkine garde /slovačkim SA/, kojima su prigovarali, da puk tjeraju u rat a sami ostaju kod kuće. Ova mržnja išla je tako daleko, da su na pr. u Jablonici rezervisti iz Šaština, poznatoga prošteništa, i iz njegove okolice na stanici ubili gardistu, koji se ondje nalazio. Kad je zatim njihov vlak došao u Trnavu i ondje ga na stanici opklopila vojska i oružnici, želeći pronaći počinitelje, pobunjeni rezervisti vikali su, da se ne idu boriti protiv Poljaka. Ići u rat protiv Poljaka odbile su također neke posade ili veće vojne jedinice, tako da su morale biti razoružane.

U samome učešću slovačke vojske u borbama, službene vijesti razmjerno su šutjele. Bili su se ograničile na hvalenje hrabrosti slovačkih vojnika općenito. Iz pripovjedaanja poljskih časnika, koji su prebjegli u Mađarsku, potvrđuje se ono, što su javljale i neke vijesti iz Slovačke, da je slovačku vojsku trebalo tjerati u boj, da je sa Slovacima uvijek išla njemačka vojska, da slovački vojnici ne bi mogli preći k Poljacima. Spomenuti časnici pripovijedaju i to, da su slovački avijatičari bacali bombe daleko za frontu, gdje nijesu mogli načiniti štete i na povratku bacali su na poljske vojnike jabuke. U takvom raspoloženju nakon svršetka bojeva u Poljskoj slovačko ministarstvo narodne obrane naredilo je postepenu demobilizaciju, ali njemačka vojska ostala je u čitavoj Slovačkoj. Kako se vidi iz službenih vijesti 12.X.1939 u istočnoj Slovačkoj blizu Prešova vlak, koji je vozio njemačku vojsku sudario se s drugim vlakom, kod čega su bila 4 mrtva i veći broj ranjenih. Kako je došlo do te sumnjive nezgode, službena vijest ne govori.

II. Organizacija režima u Slovačkoj.

Slovački sabor primio je već zakon o Hlinkinoj slovačkoj pučkoj stranci, koja je jedina dopuštena stranka osim stranaka narodnih manjina, i ona odlučuje o čitavoj politici slovačkoj. Ova stranka ustrojena na nedemokratskom načelu jednoga vođe imala je 1.X.o.g. svoju skupštinu u Trenčinu. Nakon smrti svojega osnivača i vođe Hlinke, prije godinu dana ostala je bez predsjednika i u njenu vodstvu bilo je mnogo pristaša Hlinkina najodanijeg učenika Karla Sidora, kojemu je Hlinka ostavio i veći dio dionica štampe i novina, koje su poduzeće stranke, i koje se prije toga nalazile u Hlinkinim rukama. Hlinka je ostavio i političku oporuku, koju je o godišnjici njegove smrti imao pročitati - ali nije smio sada tako učiniti - K. Sidor. Nije tajna, da je ova oporuka povjeravala glavnu ulogu u vođenju stranke po Hlinkinoj smrti upravo samome Sidoru. Ali Sidor pao je u nemilost vodećih osoba sadanjeg režima, a osobito Nijemaca, jer je mjeseca ožujka do kraja bio za zajedničku državnu vezu autonomne Slovačke s češkim zemljama i prema tome protiv samostalnosti Slovačke, koju su diktirali Nijemci. Za to ga je slovačka vlada po nalogu njemačkom poslala za poslanika u Vatikan.

Njegove spomenute akcije izvlačila je za stranku, da bi mu onemogućila na štampu stranke utjecaj. Iz uredništva glavnog organa stranke bili su uklonjeni njegovi pristaše, među njima i zamjenik glavnog urednika kao i urednik vanjske politike, kojemu su Nijemci prigovarali, da odviše naglašuje slovenske veze i ne piše dosta u njihovu duhu. Sada je kongres stranke između ostalog imao ukloniti potpuno Sidorov utjecaj u stranci.

Na kongresu predsjednikom stranke i "vodjom" izabran je predsjednik vlade Dr. Josef Tiso, koji je dobio povjerenje Nijemaca, što im odano služiti i koji je do sada bio podpredsjednik stranke. Podpredsjednici bili su sada izabrani veleizdajnik Dr. Tuka / podpredsjednik vlade/, ministar vanjskih poslova Ferdinand Djurčanský, predsjednik sabora Dr. Martin Sokol i kanonik Josef Buday. Nije bio dakle izabran ni K. Sidor, ni dosadašnji podpredsjednik stranke ministar Josef Sivák, niti financijer stranke Mederly. I u užem i u širjem izvršnom odboru potpuno su mimošli evanđelike, koji tvore po prilici šestinu stanovnika Slovačke i nalaze se u opoziciji protiv sadašnjeg režima. U vodstvu stranke sada imaju već gotovo isključivo riječ samo odani sluga Njemačke. I novi vođa Dr. Tiso u svojim govorima na kongresu neprestano je uzdigavao zasluge Hitlerove za Slovačku i obećavao mu je vjernost Slovačke.

Od posljednjih mjera režima treba spomenuti barem tri: Po čitavoj Slovačkoj bili su izljepljeni oglasi, da se svi građani slovačke narodnosti imaju javiti u Hlinkinu gardu, slovačke SA. Tko ne poslušava naredbe, biti će kažnjen globom do 5.000.-K. ili zatvorom od 1 dana. U slovačkim pučkim školama bio je broj učenika u jednom razredu povećan gotovo na dvostruko. Da time trpi poduka odgoja, do toga režimu nije stalo, jer se time postizavaju uštednje u državnim izdatcima. Rezultat je taj, da će se otpustiti udane učiteljice, jer učitelja ima previše, prema je oko 1.500 učitelja učitelja moralo ostaviti Slovačku. No to nije jedini štetni čin režima na kulturnom polju. Iz javnih knjižnica uklanjaju se nizovi knjiga velike cijene. Ne radi se samo o prozačkim djelima i pjesmama prvih slovačkih pisaca, nego i o naučnim djelima. Na indeks došla su naravno djela E. Beneša, bivših ministara Hodže, Dérera, Šrobára, Štefanka, Krofće, poznatoga historika, djela bivših bratislavskih profesora o prošlosti Slovačke ba i knjiga velikoga prijatelja Slovaka R.W. Setona Watsona, kojega su kao postavljene od Hlinkine stranke uz sudjelovanje samog Hlinke. nahuškali ljudi ukloniti / navodno bacili u Vag/.

Dne 26.X. bio je izvršen izbor prvog predsjednika Slovačke Republike i tim je bio dakako izabran predsjednik vlade i vođa Dr. Tiso. Inače je već sada zavisnost vlade od Nijemaca potpuna. Svaki predlog novog zakona mora ići najprije na odobrenje u Beču i onda istom može doći pred parlament. Položaj Nijemaca, slovačkih građana, vidi se i po tome, što na pr. u slovačkoj vojsci nemaju slovačke komande, nego tvore posebne vojničke jedinice s njemačkom komandom. Imaju doduše uniformu slovačke vojske, ali na rukavu nose pas s kukastim križem.

III. Otpor protiv režima i protiv Nijemaca.

Nezadovoljstvo protiv režima i njemačke "zaštite" pokazuju se neprestano i izvan vojske. Štampa, novine /dopuštene su samo vlastine/ sve više navaljuje protiv šaptane propagande a osobito protiv borbe za oslobođenje u inozemstvu, koju vodi E. Beneš. Hapšenje suživih osoba u koncentracijske tabore događalo se osobito u početku rata na veliko. Među uhićenima je gen. direktor slovačkih željeznica Ing. Ivan Viest, brat generala R. Viesta, koji je uz Dra Beneša u Parizu, pisac E. Šandor, tajnik bratislavske podružnice čs. narodnog vijeća A. Granatier, evang. svećenici L. Neckar i J. Dérer,

katolički svećenici biv. tajnik slovačke pučke stranke Machaček, gošpodja Janšak, supruga sekcijuskog šefa ing. Janšaka i drugi. U posljednje vrijeme zatvaraju i režimske ljude, ne dođuše radi politike, nego radi kojakih malverzacija, podmićivanja i sl. Tako je bio uhićen glavni zapovjednik prometne Hlinkine garde Ist. mčin, koji je upozorio na sebe rastrošnim zabavama i traćenjem novaca. No kad bi se to radilo dosljedno, morali bi među zavorenim biti i mnogi prvaci režima na čelu s glavnim zapovjednikom HG. šefom propagande Š. Machom. Među političkim uhapšenima nalaze se osobito agrarci, pristasa Dr. Hodže i opozicionari iz Hlinkine stranke pristasa Sidora. Pod vodja slovačkih socijalnih demokrata bili su uhićeni u Pragu bivši ministri Dr. Dérer i Dr. Ivan Markovič. Prvi je u koncentracijonom taboru u Češkoj a Markovič je u zloglasnom taboru u Dachau. Markovič je bio podpretsjednik Čehoslovačke obce legionarske i pretsjednik Saveza čehoslovačkih časnika. Njegovu ženu protjerali su slovačke vlasti iz Slovačke /oboje su Slovaci/, i kad je došla u Prag muža više nije našla i njihov stan je bio opljačkan.

O raspoloženju širokih masa svjedoči na primjer i to, da su slovački vojnici vraćali se iz fronte pjevajući protunjemačke pjesme. Kurzovi, koji se sada uređuju za časnike rezervne i aktivne imaju odgojiti časnike, da osobno šire režimski duh i među momčadi.

Nezadovoljstvo nije ograničeno samo na Slovake. Otrežnjavaju se i Nijemci čim je počeo rat. U Bratislavi na groblju Blumentalskom pokapali su tamošnejga Nijemca, koji je pao u ratu protiv Poljaka. Njegova mati na grobu glasno proklinjala Hitlera. Pri tom je vikala, da su prije Hitlera u miru živjeli svi narodi: Nijemci, Slovaci i Mađžari.

Svi stanovnici s velikim zanimanjem slušaju čehoslovačke emisije iz inozemstva, odakle crpe novu nadu. Polazak čeških filmova u Slovačku u posljednje vrijeme demonstrativno velik.

U inozemstvu slovački konzul u Londonu Ing. Em. narmine protestovao je protiv okupacije Slovačke, izjavio je solidarnost Slovačka sa zapadnim vlastima, odbio da se vrati u Slovačku i pristao je uz borbu za oslobođenje. Jednako raspoloženje vlada danas i među onim dijelom Slovačka, katoličkih autonomista, koji su do sada stajali na strani Tisove vlade. Prvak slovačkih autonomista u Americi redaktor Josef Hušek obratio se je javnim pozivom svim tamošnjim Slovacima, da obustave sve nesuglasice i ujedine se u radu za spasavanje slovačkog naroda, kojemu u njegovoj demovini nema slobode i prijeti mu propast. Hušek piše, da danas ne smije biti sporova među Slovacima i Česima, nego svi zajedno moraju raditi za oslobođenje i spasavanje češkoga i slovačkoga naroda, koji će nakon oslobođenja sami urediti način event. svoga zajedničkog života. Medjutim već sada u Francuskoj, prema vijestima francuskih novina, gotovo polovicu čehoslovačke armade, koja se ondje stvara, čine Slovaci. I tako pokazuju djelom, kako sebi pretstavljaju budućnost Slovačke.

Daljnje vijesti :

Populaire javlja, kako Gestapo traži u Moravskoj vezu između ilegalne propagande češke sa slovačkom. Ta veza pokazuje se na pr. letaci, koji se pojave u Slovačkoj, za koji dan pojave se u Češkoj i Moravskoj s potpuno istim tekstom i obrnuto. Gestapo u Slovačkoj stoji pred pravom zagonetkom, jer granicu između Moravske i Slovačke čuvaju brojni njemački odjeli. Isto tako misle, da nije moguća veza preko poljskih granica i toga radi su pojačane straže na granici između Slovačke i Poljske.

Epoque javlja iz Amsterdama o brzom širenju tajnih čeških vijesti po Pragu. Tako je na kraju rujna njemačka okupatorska vlast odredila, da utržak jednog dana na praškim tramvajima ide u korist "Winterhilfe". Tajnim putem upozoreno praško pučanstvo nije se vo-

Ili tog dana uopće u tramvaju i akcija u korist "Winterhilfe" je propala. Slično je bilo i u Brnu, gdje su kondukteri morali prozivati stanice samo njemački i zato tjedan dana su vozili tramvaji prazni, dok nisu počeli opet izvikivati stanice i češki.

Engleski laburistički "Daily Herald" javlja: Ako Hitler želi mir, nek to pokaže djelima, ne samo riječima. Nek povuče svoje čete iz Poljske i nek prihvati, da na konferenciji, koju će predložiti, bude prva točka dnevnog reda restauracija Poljske i Čehoslovačke.

Francuski list "Paris-soir" piše: Poznati publicista, vođa socijalista i bivši predsjednik vlade Leon Blum analizira za francuskog čovjeka sadržaj tajne neprijateljske propagande, kao da Engleska tjera Francusku u rat samo radi svojih egoističnih interesa. Ocjenjuje postupak Engleske mirno i stvarno sa svih strana, te dolazi do zaključka, da ovaj rat ne može Engleskoj ne samo donijeti nikakve koristi, nego da će joj prouzročiti ogromnu štetu. Na koncu postavlja pitanje: Zašto dakle ide Engleska ipak u rat proti Njemačkoj? Na to pitanje daje i odmah odgovor: Za istu stvar, za koju i Francuska. Upravo dne 15. ožujka, kada je Hitler istodobno prekršio Münchenski sporazum i englesko-njemački pakt povjerenja, te upao sa svojom armadom u Češku, rastrgao se je zastor, nešto se je naglo probudilo, u dnu duše engleskog naroda nastao je prelom. Što je više vjerovao u mogućnost mira s Njemačkom, što je više za mirom čeznuo, što je više doprinosio žrtava, da spasi mir, to ga je dublje i veće ogorčenje zahvatilo. Osjetio je, da je zahvaćen brutalno nesnosnom atmosferom, od koje je moralno prosto nemoguće disati.

"Neue Züricher Zeitung" Francuska i Chamberlainov govor.

Pariz je primio Chamberlainov govor s velikim zadovoljstvom. noćom, da njemačkom aparatu za propagandu ne će poći za rukom izvrnuti smisao ove izjave.

Kakve moraju biti ove garancije? pita pariški "Temps" u svom komentaru Chamberlainova govora. "Premda bi bilo još rano razviti ovaj problem u čitavoj njegovoj širini, ipak se nužno dolazi do uvjeta: Odstranjenje hitlerizma s njegovim destruktivnim silama, s njegovom politikom nasilja i zarobljivanja. Chamberlain je naročito naglasio, da prijedlozi, sadržani u Hitlerovu govoru ne predviđaju nikakvo ispravljanje krivice nanešene Čehoslovačkoj i Poljskoj te da i kad bi bio Hitler u ovoj točki dao opipljiva obećanja, da bi ovdje još stalno ostalo drugo pitanje: na koji će način Njemačka uvjeriti svijet, da definitivno ostavlja politiku nasilja i neizvršivanja preuzetih obaveza? Ovaj problem mora biti riješen. Puka promjena u osobi, kod česa bi metode ostale iste, bila bi neprihvatljiva."

Odgovorne osobe u Londonu i Parizu izvođe logične posljedice iz iskustva, koje su stekli u Goesbergu i u Münchenu, gdje su bili od Hitlera zavedeni u tešku bludnju. U svim zemljama poznata poslovice kažu, da se pošten čovjek može opravdati, ako se jedanput dađe prevariti, ali ako dopusti, da mu se to dogodi i drugi put, takva se pogreška ne može opravdati. Nije dakle nikakvo čudo, da Hitlerovi govori i obećanja ne ostavljaju više nikakav dojam. Pariški "Le Matin".

Na čelu lista s jedne strane: "Chamberlain odbija Hitlerovu pruženu ruku mira" /njemačke novine/. S druge strane: "Ne! . . . nego krvavu ruku Adolfa Hitlera, drumskog razbojnika nad golorukim narodom, drumskog napadača na mir!"

